

Какво значи „свобода“?

Новини | Общество | на 20.11.2023 06:00 | от Стела Джелепова

Защо говорим за това?

Защото е важно да знаем какви са правата ни и как ги защитава законът.

Често казват, че свободата е най-голямата човешка ценност. За нея се пишат стихотворения (ти сигурно си учил някои наизуст), рисуват се картини и се пеят песни. Хората са готови да се борят и дори да дават живота си за нея. Днес тя е защитена от Конституцията на България и от законите на Европейския съюз. Но какво всъщност означава „свобода“?

Ето един пример.

Сигурно понякога се чудиш какъв да станеш, като пораснеш. Може би искаш да си лекар. Или програмист? Футболист? Или пък пианист? Стига да вложиш много труд, можеш да постигнеш мечтата си. Никой няма да ти попречи.

Представи си обаче, ако държавата ти каже: „Дядо ти е бил богат търговец. Затова няма да ти позволим да следваш в университет“. Или пък: „Добре, учи пиано, но ние ще решим какво ще работиш после. Може да си много талантлив, но няма да ти позволим да станеш концертен пианист. Вместо това ще бъдеш учител по музика в някой град, който ние изберем“. Ето това е липса на свобода. И това се е случвало не толкова отдавна в България. Попитай дядовците и бабите си.

Слава богу, сега не е така. След промените от 1989 г. тези принуди отпаднаха. Хората в България могат да избират какво да учат, какво да работят и къде да живеят. А след като страната ни влезе в Европейския съюз, няма начин да се върнем към старите забрани.

Или друг пример. Искаш да пътуваш в чужбина. Може би за да се срещнеш с приятел, да гледаш мач или да посетиш концерт. А може би за да учиш. Или нещо още по-сериозно – разболял си се, а в собствената ти страна няма лечение за твоята болест. И изведнъж държавата ти забранява да заминеш в чужбина. Роден си в България и никога не бива да я напуснеш. Това също е липса на свобода. Днес можем да пътуваме свободно по света, а за страните от Европейския съюз дори не ни е нужен международен паспорт.

Когато свободата не е ценност, животът може да стане задушаващ. У нас през 80-те беше забранено да кръщаваш децата си с имена извън предварително одобрен списък. А хората, които носеха турски имена, бяха насилно принудени да ги сменят. Представяш ли си? В някои страни, като например Иран, жените нямат свободата да излизат с непокрити коси. В други страни не могат да шофират. За жалост, правото на свобода не се подразбира - и трябва да ценим свободите, които имаме.

Особено важна е свободата да изразяваш мнението си. Например в час четете дадена книга, а на теб тя не ти харесва. Имаш пълно право да споделиш какво мислиш за нея, без това да ти донесе неприятности като изключване от училище или дори арест.

Друга свобода, защитавана от Европейския съюз, е тази да упражняваш някаква форма на изкуство или наука. Да речем например, че искаш да напишеш разказ. Държавата няма право да ти забрани да пишеш, нито пък може да се меси в темата, която си избрал. Но трябва да внимаваш – не може просто да препишеш чужд разказ. Защото законът защитава и правото на интелектуална собственост. Ето защо свободата е толкова важна и е вписана в Хартата на основните права в Европейския съюз.

Свободата да си щастлив, да обичаш когото искаш, да учиш, да работиш това, в което си добър, да пътуваш, да твориш, да говориш и най-вече да мислиш. Свободата обаче не означава, че можеш да си хвърляш боклука на земята, да шофираш с бясна скорост, да разпространяваш неистини, да не изпълняваш задълженията си, да обиждаш и да караш другите да се чувстват зле. Ето защо казват, че собствената ти свобода свършва там, където започва свободата на другия. Или както се е изразил един остроумен американски съдия: "Правото ти да размахваш юмрук свършва там, където започва моят нос"!

Въпросника към тази статия можеш да решиш онлайн на:
/book/3404-kakvo-znachi-svoboda

Сканирай този QR-код и влез директно във въпросника ->

©"Вижте" е издание на Фондация Гутенберг 3.0. Всички права са запазени

